

ΤΟ ΓΕΝΕΘΛΙΟ ΤΗΣ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

Δύο μεγάλες γιορτές της Θεοτόκου ανοίγουν και κλείνουν το λειτουργικό έτος στη βυζαντινή παράδοση: Το Γενέθλιο της Θεοτόκου στις οχτώ Σεπτεμβρίου και η Κοίμηση της Θεοτόκου στις δεκαπέντε Αυγούστου. Δύο γιορτές οι οποίες περικλείουν τον λειτουργικό κύκλο σε ένα μοναδικό μυστήριο: το μυστήριο του Χριστού, και επομένως το μυστήριο της Αειπάρθενου Μαρίας και το μυστήριο της ίδιας της Εκκλησίας, η οποία γεννιέται όπως η Μαρία, την οποία Εκκλησία την θέλει και την αγαπά ο Κύριος, και μαζί με τον Κύριο διατρέχει τις μεγάλες στιγμές της σωτηρίας, και όπως η Μαρία δοξάζεται ολοκληρωτικά στον ουρανό, από τον Κύριο, ο οποίος την υποδέχεται μέσα στη δόξα. Επιπλέον η βυζαντινή παράδοση στις μεγάλες γιορτές του λειτουργικού έτους, όπως κάναμε αυτή τη βραδιά, στον εσπερινό διαβάζει τρία βιβλικά αναγνώσματα, παρμένα κατά κανόνα από την Παλαιά Διαθήκη, κείμενα διαλεγμένα για το χριστολογικό τους νόημα, δηλαδή που αφορούν το μυστήριο του Χριστού, της Θεοτόκου και της εκκλησίας, το οποίο μυστήριο προαναγγέλλεται ήδη από την Παλαιά Διαθήκη.

Στις γιορτές της Θεοτόκου ένα από τα αναγνώσματα που διαβάζονται πάντοτε είναι το Εζεκχιήλ 43-44: η περιγραφή του ναού, με την κλειστή πύλη που κοιτάζει στην ανατολή, και η οποία ανοίγεται και διαπερνάται μονάχα από τον Κύριο. Αυτή η χριστολογική και μαριολογική ανάγνωση των βιβλικών κειμένων είναι πολύ τακτική στη βυζαντινή παράδοση και στη γιορτή της ογδόης Σεπτεμβρίου, στο Γενέθλιο της Θεοτόκου. Την βρίσκουμε σε τρία κείμενα που διαβάζονται στον εσπερινό: στο κείμενο Γεν.28 στο νυχτερινό όραμα του Ιακώβ, με την εικόνα της σκάλας, που ανεβαίνει στον ουρανό, στο Παροιμ. 9, όπου η σοφία οικοδομεί τον οίκο της και τελικά το Εζ. 44.

Ξεκινώντας από το κείμενο Εζ. 44, η Θεία λατρεία παρουσιάζει με εικόνες σχεδόν αντίθετες και αντιφατικές, από τη μία πλευρά τη στειρότητα της Άννας, μητέρας της Μαρίας και από την άλλη την παρθενία της Μαρίας. Αυτή η παρθενία είναι η πύλη που βλέπει προς την ανατολή, και η οποία στην ενσάρκωση του Λόγου γίνεται το βιβλίο όπου ο Λόγος γράφεται στην ανθρώπινη σάρκα: *«Αὕτη ἡμέρα Κυρίου, ἀγαλλιᾶσθε λαοί· ἰδοὺ γὰρ τοῦ φωτὸς ὁ νυμφῶν, καὶ ἡ βίβλος τοῦ λόγου τῆς ζωῆς, ἐκ γαστρὸς προελήλυθε· καὶ ἡ κατὰ ἀνατολὰς*

πύλη ἀποκυηθεῖσα, προσμένει τὴν εἴσοδον, τοῦ Ἱερέως τοῦ μεγάλου, μόνη καὶ μόνον εἰσάγουσα Χριστὸν εἰς τὴν οἰκουμένην, πρὸς σωτηρίαν τῶν ψυχῶν ἡμῶν».

Ἡ πύλη γιὰ τὴν ὁποία μιλά ὁ Εὐζεκχιήλ παρουσιάζεται καὶ ψάλλετε ἀπὸ τῆς θείας λατρείας ὡς εἰκόνα τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, πύλη μοναδική διαμέσου τῆς ὁποίας Εκείνος μπαίνει μέσα στὸν κόσμον: *«Εἰ καὶ θεῖω βουλήματι, περιφανεῖς στεῖραι γυναῖκες ἐβλάστησαν, ἀλλὰ πάντων ἡ Μαρία τῶν γεννηθέντων, θεοπρεπῶς ὑπερέλαμψεν· ὅτι καὶ ἐξ ἀγόνου παραδόξως τεχθεῖσα μητρός, ἔτεκεν ἐν σαρκὶ τὸν ἀπάντων Θεόν, ὑπὲρ φύσιν ἐξ ἀσπόρου γαστρός· ἡ μόνη πύλη τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἦν διελθὼν κεκλεισμένην διεφύλαξε· καὶ πάντας σοφῶς οἰκονομήσας, ὡς οἶδεν αὐτός, πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις, σωτηρίαν ἀπειργάσατο».*

Τὰ λειτουργικά κείμενα χρησιμοποιώντας τὴν ἴδια εἰκόνα τῆς πύλης, τὴν μεταχειρίζονται γιὰ νὰ βάλουν σὲ παραλληλισμὸ τὴν στειρότητα καὶ τὴν παρθενία τῆς Ἄννας καὶ τῆς Μαρίας: *«Σήμερον στεφωτικαὶ πύλαι ἀνοίγονται, καὶ πύλη παρθενικὴ θεία προέρχεται. Σήμερον καρπογονεῖν ἡ χάρις ἀπάρχεται, ἐμφανίζουσα τῷ κόσμῳ Θεοῦ Μητέρα, δι' ἧς τὰ ἐπίγεια, τοῖς οὐρανοῖς συνάπτεται, εἰς σωτηρίαν τῶν ψυχῶν ἡμῶν».*

Τὸ κείμενο τοῦ Εὐζεκχιήλ χρησιμοποιεῖται ἀκόμα ἀπὸ τὰ κείμενα τῆς ιερῆς ακολουθίας τῆς γιορτῆς με ἓνα νόημα ποὺ συνδέεται τόσο με τὴν παρθενία τῆς Μαρίας, ὅσο καὶ με τὴν ἐνσάρκωση τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ: *"Ὁ Προφήτης ἐκάλεσε τὴν Ἁγίαν Παρθένον πύλην ἀδιάβατον, φυλασσομένην δια μόνον τὸν Θεόν ἡμῶν: δι' αὐτῆς διήλθεν ὁ Κύριος, ἐξ αὐτῆς προέρχεται ὁ Ὑψιστος, καὶ ἀφήνει αὐτὴν εσφραγισμένην, ἀπελευθερώσαι ἐκ φθορᾶς τὴν ζωὴν ἡμῶν".*

Τὸν στενὸ σύνδεσμο μετὰ τῆς θείας λατρείας καὶ τῆς ὁμολογίας τῆς πίστεως τὸν βρίσκουμε σὲ ἓνα ἀπὸ τὰ κείμενα τοῦ εσπερινοῦ, τὸ ὁποῖο με ποιητικὲς εἰκόνες ἐξαιρετικῆς ωραιότητος ἐξυμνεῖ τὴν Αἰσιπάρθενο Μαρία ὡς χῶρον τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Λόγου, ὡς χῶρον συνδέσεως τῶν δύο φύσεων στὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ: *"Δεῦτε ἅπαντες πιστοί, πρὸς τὴν Παρθένον δράμωμεν· ἰδοὺ γὰρ γεννάται, ἡ προ γαστρός προορισθεῖσα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Μήτηρ, τὸ τῆς παρθενίας κειμήλιον, ἡ τοῦ Ααρῶν βλαστήσασα ράβδος, ἐκ τῆς ρίζης τοῦ Ἰεσαί, τῶν προφητῶν τὸ κήρυγμα καὶ τῶν δικαίων, Ἰωακείμ καὶ Ἄννης τὸ βλάστημα.*

Γεννάται τοίνυν, και ο κόσμος συν αυτή ανακαινίζεται. Τίκεται και η Εκκλησία την εαυτής ευπρέπειαν καταστολίζεται. Ο ναός ο άγιος, το της Θεότητος δοχείον, το παρθενικόν όργανον, ο βασιλικός θάλαμος, εν ω το παράδοξον της απορρήτου ενώσεως, των συνελθουσών επί Χριστού φύσεων, ετελεσιουργήθη μυστήριον· ον προσκυνούντες ανυμνούμεν, την της Παρθένου πανάμωμον γέννησιν".

Τα κείμενα της σημερινής Θείας λειτουργίας υπογραμμίζουν επιπλέον την προσευχή του Ισακείμ και της Άννας, μέσα στην αγωνία τους για την στέρηση απογόνων, όσο και τη μεγάλη χαρά για την γέννηση της Μαρίας: "Στείρα άγονος η Άννα σήμερον χείρας κροτείτω φαιδρώς· λαμπροφορείτω τα επίγεια· βασιλείς σκιφτάτωσαν· ιερείς εν ευλογίαις ευρενέσθωσαν· εορταζέτω ο σύμπας κόσμος· ιδού γαρ η Βασίλισσα και άμωμος νύμφη του Πατρός, εκ της ρίζης του Ιεσσαί ανεβλάστησεν· ουκ έτι γυναίκες εν λύπαις τέξονται τέκνα· η χαρά γαρ εξήνθησε, και η ζωή των ανθρώπων εν κόσμω πολιτεύεται. Ουκ έτι τα δώρα του Ισακείμ αποστρέφονται· ο θρήνος γαρ Άννης εις χαράν μετεβλήθη. Συγχάρητέ μοι λεγούσης, πας εκλεκτός Ισραήλ· ιδού γαρ δέδοκέ μοι Κύριος, το έμψυχον παλάτιον της Θείας δόξης αυτού, εις κοινήν ευροσύνην και χαράν, και σωτηρίαν των ψυχών ημών".

Η γιορτή του Γενεθλίου της αειπάρθενου Μαρίας φέρνει στο φως τόσο την προσευχή και τον στεναγμό του Ισακείμ και της Άννας που εισακούσθηκαν από τον Κύριο, όσο και την απαρχή της σωτηρίας μας η οποία μας έρχεται από εκείνην που μας έφερε τον ζωοποιοό καρπό για τους χριστιανούς, τον Χριστό, τον ενσαρκωμένο Λόγο του Θεού.

Κατά την γιορτή αυτή συνειδητοποιούμε και εμείς ότι ο Κύριος, διαμέσου της μεσιτείας της Αειπάρθενου Μητέρας, μας εισακούει, μας αγαπά και μας σώζει. Είθε η Ουράνια αυτή Μητέρα μας να μεσιτεύει για όλους μας, για τις οικογένειές μας, για την Εξαρχία μας, έτσι ώστε ο Κύριος να μας ευλογεί, να μας σώζει και να μας αξιώνει να ζούμε και να αναπτυσσόμαστε σύμφωνα με το θέλημά Του.

+ Π. Εμμανουήλ Νιν

Αποστολικός Έξαρχος